UCAC
Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru

www.ucac.cymru

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw: Iona A. Davies

Eich sefydliad (os yn berthnasol): UCAC

E-bost/rhif ffôn: iona@ucac.cymru

Eich cyfeiriad:Swyddfa UCAC, Ffordd Penglais, Aberystwyth, Ceredigion SY23 2EU

Dylid dychwelyd ymatebion erbyn 29 Medi i:

Y Tîm Diwygio Addysg a Hyfforddiant Ôl-orfodol
Y Grŵp Addysg, Cyfiawnder Cymdeithasol a'r Gymraeg
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd

neu gellir eu cwblhau'n electronig a'u hanfon at:

E-bost: DiwygioPCET@llyw.cymru

Cwestiwn 1 – Ydych chi'n cytuno â'r rhestrau o undebau? A oes undebau eraill yn gweithredu yn y sector addysg drydyddol yng Nghymru y credwch y gellid eu hychwanegu at y rhestrau?

Cytuno	✓	**Anghytuno**	☐	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Ymddengys fod y prif undebau wedi eu rhestru.

Cwestiwn 2 – Ydych chi'n cytuno â'r corff cynrychioli dysgwyr a enwir? A oes cyrff cynrychioli dysgwyr eraill sy'n gweithredu yn y sector addysg drydyddol yng Nghymru y credwch y gellid eu hychwanegu at y rhestr i gynrychioli dysgwyr?

Cytuno	✓	**Anghytuno**	☐	**Ddim yn cytuno nac yn anghytuno**	☐

Cwestiwn 3 – Sut allai'r Comisiwn glywed a chynrychioli barn a lleisiau'r dysgwyr orau?

Mae'n bwysig bod pob dysgwr yn teimlo fod clust i'w farn a'i lais. Y perygl mewn sefyllfa o'r fath hon yw fod llais y 'lleiafrif llafar' yn uwch na'r 'mwyafrif distaw'. Mae'n bwysig bod pawb yn cael cyfle i fynegi barn a dylid manteisio ar bob fforwm posibl i glywed lleisiau'r dysgwyr. Dylid annog dysgwyr i fynegi eu barn mewn cymaint o wahanol ffyrdd â phosibl – yn llafar, yn ysgrifenedig, wyneb yn wyneb, ar y cyfryngau cymdeithasol, yn rhithiol ayb. Mae'r Comisiwn yn cynrychioli ystod helaeth iawn o ddysgwyr a myfyrwyr, felly mae'n anodd sicrhau bod sylw'n cael ei roi i farn pawb ac i'r amrywiaeth eang o safbwyntiau a fydd yn cael eu cynrychioli. Yn Rhagair y Gweinidog i'r ddogfen ymgynghori nodir 'Mae'r gweithlu addysg drydyddol yn eang..' Gellid dweud hefyd fod yr un peth yn wir am y dysgwyr/myfyrwyr o fewn addysg drydyddol. Mae'r ffaith fod cymaint o amrywiaeth o fewn 'addysg drydyddol' yn mynd i'w gwneud yn heriol.

Cwestiwn 4 – **Cyfle cyfartal**

Bydd y Comisiwn yn dod yn gorff rhestredig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 ac yn gyfrifol am ddileu cyfle anghyfartal, gwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth, a meithrin cysylltiadau da rhwng gwahanol grwpiau. Bydd yn cymryd pob cam sy'n angenrheidiol i sicrhau bod anghydraddoldebau addysgol yn lleihau a bod safonau'n codi.

Hoffem wybod eich barn am yr effaith y byddai cynnwys aelodau cyswllt ar y Bwrdd sy'n cynrychioli'r gweithlu addysg a dysgwyr yn ei chael ar gyfle cyfartal.

Yn eich barn chi, beth fyddai'r effaith ar gyfle cyfartal? Sut gellid cynyddu'r effeithiau cadarnhaol neu leihau'r effeithiau negyddol?

Mae hi'n anodd iawn sicrhau cyfle cyfartal, gan fod y gweithlu a'r dysgwyr yn cynrychioli cymaint o amrywiaeth barn. **Bydd cael unigolion cyswllt yn aelodau o'r Bwrdd yn gymorth i fynegi barn rhai carfannau, ond dylid sicrhau hefyd fod sylw'n cael ei roi i garfannau nad ydynt wedi eu cynrychioli'n uniongyrchol.** **Gan fod y gweithlu'n cynrychioli ystod mor eang o sefyllfaoedd, a fyddai'n well pe bai mwy na dau aelod cyswllt yn cynrychioli'r gweithlu trydyddol. Rhaid bod yr aelodau cyswllt yn adlewyrchu'r bobl y maent yn eu gwasanaethu.**

Cwestiwn 5 – Hoffem wybod eich barn am yr effaith y byddai cynnwys aelodau cyswllt ar y Bwrdd sy'n cynrychioli'r gweithlu addysg a dysgwyr yn ei chael ar y Gymraeg, yn benodol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Beth fyddai'r effaith yn eich barn chi? Sut gellid cynyddu'r effeithiau cadarnhaol neu leihau'r effeithiau negyddol?

Sylwadau ategol

Mae'n hollbwysig bod aelodau'r Bwrdd yn gyfarwydd ag addysg Gymraeg a'r heriau sy'n wynebu'r sector. O gofio mai un o ddyletswyddau strategol y Comisiwn yw hyrwyddo addysg drydyddol drwy gyfrwng y Gymraeg, mae'n rhaid, felly, cael aelodau cyswllt sy'n mynd i allu cyflawni'r ddyletswydd honno. Noder paragraff 3.58 yn y Bil 'Mae darpariaeth yn y Bil sy'n ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ddynodi person i roi cyngor perthnasol i'r Comisiwn er mwyn ei helpu i gyflawni ei ddyletswyddau'n ymwneud â hyrwyddo addysg drydyddol drwy gyfrwng y Gymraeg'. Credwn fod angen aelod cyswllt cyfrwng Cymraeg o'r sector Addysg Bellach ac aelod cyswllt i gynrychioli ysgolion cyfrwng Cymraeg. O gofio hefyd am weledigaeth Llywodraeth Cymru i gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, mae cael pobl sy'n mynd i allu hyrwyddo a chefnogi'r Gymraeg ac sy'n ymwybodol o'r sector addysg Gymraeg yn allweddol. Nid yw'r penodiadau cychwynnol yn ymddangos fel pe baent yn adlewyrchu'r gofynion a nodir uchod. Croesewir y rôl fydd gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, ond mae'n rhaid sicrhau na fydd modd iddynt gael eu tanseilio gan gyrff eraill. Dylid sicrhau bod addysg 'cyfrwng Cymraeg' yn golygu nid yn unig iaith y gwersi, ond hefyd yn golygu mai dyna yw iaith gweithgareddau a gweinyddiaeth y sefydliad. Er mwyn cyrraedd y nod o filiwn o siaradwyr Cymraeg, mae'n rhaid diogelu a datblygu sefydliadau lle mae disgyblion yn cael eu trwytho a'u trochi yn y Gymraeg, yn enwedig yn yr ardaloedd hynny lle mae canran uchel y dysgwyr yn dod o gartrefi di-Gymraeg a lle mae'r cyfleoedd i gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg yn brin. **Rhaid bod yn ymwybodol mai o fewn sefydliadau byd addysg y mae nifer helaeth o ddysgwyr yn cael y rhan fwyaf o gyfleoedd i ymarfer eu sgiliau yn y Gymraeg, felly mae'n bwysig bod y Gymraeg yn gadarn a'r cyfleoedd i ymarfer y Gymraeg yn niferus yn y sefydliadau hynny.**

Cwestiwn 6 - Eglurwch hefyd sut y gallai'r polisi ar gynnwys aelodau cyswllt ar y Bwrdd i gynrychioli'r gweithlu addysg drydyddol ehangach a dysgwyr gael eu llunio neu eu newid yn eich barn chi fel eu bod yn cael effaith gadarnhaol neu'n cynyddu'r effaith gadarnhaol ar

gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac nad ydynt yn cael effaith andwyol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Sylwadau ategol

Er mwyn sicrhau bod y polisi yn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, dylid pennu bod isafswm ar y Bwrdd sy'n cynrychioli'r sector cyfrwng Cymraeg, neu o leiaf yn gyfarwydd gyda gofynion y sector hwnnw ac yn deall yr heriau a'r sialensau. Er mwyn sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei thrin ar yr un lefel â'r Saesneg, bydd hi'n allweddol hefyd fod trafodaethau'r Bwrdd yn gallu cael eu cynnal drwy gyfrwng y Gymraeg.

Cwestiwn 7 – Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os hoffech chi godi unrhyw faterion cysylltiedig nad ydym wedi'u hystyried yn benodol, defnyddiwch y blwch isod i wneud hynny:

Mae'n bosibl y bydd yr ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu cyhoeddi ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych ymateb yn ddienw, ticiwch yma: ☐